

Socialdepartementet (Dnr: S2024/02100)

s.remissvar@regeringskansliet.se

Remissvar på Bättre tillsammans – Förslag till en uppdaterad nationell cancerstrategi

Inledning och sammanfattning

SwedenBIO har fått Bättre Tillsammans – Förslag till en uppdaterad nationell cancerstrategi på remiss från Socialdepartementet och har här sammanställt våra synpunkter.

SwedenBIO välkomnar regeringens initiativ att uppdatera den nationella cancerstrategin, som är mer än 15 år gammal, och ställer oss positiva till utredningens inriktning.

SwedenBIO stödjer den uppdaterade strategins beskrivning av insatser inom

- precisionsmedicin,
- forskning,
- sekundäranvändning av hälsodata,
- kompetensutveckling samt
- översyn av läkemedelssystemets roll i anslutning till cancervården

Under de senaste femton åren har life science-sektorn genomgått en enorm förändring. Från stora koncerner med egen forskning till innovativa regionala hubbar där små företag samverkar med universitet och internationella bolag. Från ett tydligt geografiskt fokus på USA och EU till att Asien med länder som Kina, Japan, Indien, Sydkorea och Singapore har utvecklats med stormsteg. Och en enorm utveckling av digital teknologi och artificiell intelligens, där vi idag ser utvecklingen av precisionsmedicin, som integrerar avancerad

Branschorganisationen SwedenBIO arbetar för en konkurrenskraftig life science-industri i Sverige. Vi gör det genom att skapa effektiva kontaktytor mellan sektorns olika aktörer, genom att bygga kunskap och genom att ge branschen en stark röst i samhällsdebatten.

diagnostik, genetik, proteomik och behandling. Från enstaka nationer som varit ledande inom life science till dagens situation där ett antal länder slåss om investeringar i forskning och produktion. Och därtill nya typer av investerare i denna sektor.

Denna enorma förändring får lite eller intet genomslag i den nya cancerstrategin. Det bedömer vi vara ett misstag.

Är Sveriges ambition att organisera sig för att ta emot och implementera innovationer som utvecklats i andra länder kanske detta är bra nog. Men om Sverige vill vara ett av de ledande life science-länderna i världen, där banbrytande forskning och utveckling sker, så behöver strategin förstärkas. Vi efterfrågar en tydligare koppling till forskning och innovation. Vi önskar att morgondagens former för samverkan mellan akademi, sjukvård och industri utvecklas. Detta skulle vara en styrka både för vården, forskningen och företagen verksamma inom cancerområdet.

Här vill vi särskilt framhålla vikten av att strategin nu kopplas till andra nationella initiativ såsom Sveriges Nationella Life Science-strategi och regeringens forsknings- och innovationsproposition (prop. 2024/25:60), men tror att detta behöver förtydligas ytterligare. Stärkt nationell och internationell samordning krävs för att möjliggöra effektiv implementering och säkerställa en jämlik och patientcentrerad vård.

SwedenBIO efterfrågar en än tydligare beskrivning av hur klinisk forskning är en central del både av utvecklingen av cancerområdet, men många gånger också av patienters vård. Vi vill gärna se tydligare förslag till hur akademi och sjukvård fördjupar samarbete och samverkan med företagen inom life science-området.

SwedenBIO vill också lyfta fram de positiva exemplen avseende kliniska studier. Det stämmer, som det framgår av Bättre tillsammans, att de företagssponsrade kliniska studierna har minskat i Sverige, men samtidigt visar statistik från SwedenBIO att svenska företag idag bedriver mer än 500 kliniska studier i Sverige, varav fler än 160 inom cancerområdet. Svenska företag är fortfarande en starkt drivande kraft inom kliniska studier och förutsättningarna för att dessa studier i större utsträckning ska kunna förläggas i den svenska vården måste vara en prioritet i den svenska cancerstrategin. Vi vill också lyfta fram vikten av att tydligt sätta ord på att utvecklingen inom cancerområdet, och inom life science-området i stort, är internationell och sker i samverkan mellan akademi, industri och sjukvård. Detta perspektiv behöver förstärkas i strategin, och Sverige behöver bättre marknadsföras som life science-land.

Branschorganisationen SwedenBIO arbetar för en konkurrenskraftig life science-industri i Sverige. Vi gör det genom att skapa effektiva kontaktytor mellan sektorns olika aktörer, genom att bygga kunskap och genom att ge branschen en stark röst i samhällsdebatten.

Life science-företagen viktiga i utveckling av tidig upptäckt och prevention

Cancerprevention och tidig upptäckt är avgörande faktorer för att minska cancerbördan. Strategin bör tydligare inkludera forskning, innovation och AI-baserad analys för att förbättra förebyggande insatser. Biomarkörer, screeningmetoder och real-world data kan bidra till en mer individanpassad prevention och screening, där högriskindivider kan identifieras tidigare genom avancerad dataanalys. Genom att integrera genetisk och molekyllär information kan screeningprogram göras mer träffsäkra och riktade. För att realisera denna potential behöver sekundäranvändningen av hälsodata förstärkas och samarbetet mellan akademi, industri och vården utvecklas.

Avancerad diagnostik och bästa möjliga behandling, inklusive precisionsmedicin

Den uppdaterade cancerstrategin betonar vikten av tidig upptäckt, diagnostik och behandling, men saknar tillräckligt tydliga insatser för att verkligen underlätta jämlik implementeringen av precisionsmedicin i hela landet. För att realisera potentialen inom precisionsmedicin, och åstadkomma jämlik implementering, krävs nationell samordning av molekyllära diagnostiska metoder och en nationell struktur för införandet av nya diagnostiska teknologier. Här vill vi trycka på vikten att bygga vidare på våra befintliga infrastrukturer inom precisionshälsa, som GMS och SciLife. Ersättningssystemen måste uppdateras för att stödja införandet av precisionsmedicin i vården, och real-world data måste användas i större utsträckning för att säkerställa träffsäkra behandlingsbeslut. Samtidigt behöver laboratoriekapaciteten förstärkas och biomarköranalyser integreras i klinisk praxis.

En översyn av läkemedelssystemet

Förbättrad tillgång till cancerläkemedel är en förutsättning för jämlik och högkvalitativ cancervård. Många nya cancerläkemedel saknar idag beslut om offentlig finansiering (högkostnadsskydd eller motsvarande). En harmoniserad och transparent hantering av rekvisitions- och förmånsläkemedel behövs för att skapa förutsägbarhet och snabbare tillgång till innovativa behandlingar. SwedenBIO stödjer utredningens förslag om en översyn av läkemedelssystemet samt behovet av insatser för tidig tillgång till innovativa läkemedel.

Branschorganisationen SwedenBIO arbetar för en konkurrenskraftig life science-industri i Sverige. Vi gör det genom att skapa effektiva kontaktytor mellan sektorns olika aktörer, genom att bygga kunskap och genom att ge branschen en stark röst i samhällsdebatten.

Sverige fortfarande starkt inom kliniska läkemedelsprövningar

Sverige behöver stärka sin position inom forskning och kliniska prövningar för att bidra till kunskapsutvecklingen, stärka vården och säkerställa tidig tillgång till nya behandlingar. Utredningen beskriver att antalet kliniska läkemedelsprövningar i Sverige har gått ned över tid, och det är korrekt. Men SwedenBIO vill betona att Sverige har en stark pipeline inom klinisk forskning och att denna bild är för negativ. I vår rapport The Swedish Drug Discovery and Development Pipeline Report (2023) framgår att 159 svenska företag är engagerade i kliniska studier i Sverige. De bedriver 506 kliniska studier, varav 162 inom onkologi. Så även om Sverige tappat på området är vi fortfarande ett betydande forskningsland avseende kliniska läkemedelsprövningar med en stor internationell närvaro.

Utredningen nämner att regeringen har givit Läkemedelsverket i uppdrag att skapa SweTrial, för att vända den negativa trenden och öka antalet kliniska läkemedelsprövningar i Sverige. SwedenBIO uppfattar att denna allmänna skrivning inte är tillräcklig. En kommande cancerstrategi behöver ha delar om kliniska studier som är integrerade med SweTrials verksamhet, målsättningar och inriktning. Annorlunda uttryckt, om SweTrial och den uppdaterade cancerstrategin formuleras som separata stuprör, kommer önskvärda förbättringar ej uppnås. En avancerad vård i världsklass kommer locka kliniska studier till Sverige, vilket i sin tur kommer att driva utvecklingen av den svenska vården.

Livet efter cancer och personcentrerad vård

Många patienter lever idag längre med eller efter en cancerdiagnos, vilket ställer högre krav på uppföljning och rehabilitering. Digitala verktyg för patientuppföljning och egenmonitorering kan förbättra kvaliteten på vården och möjliggöra en mer individanpassad återhämtning. Nationella riktlinjer för PROMs och långsiktig uppföljning bör utvecklas för att säkerställa bättre vård och rehabilitering för canceröverlevare. Vidare bör resurser för psykosocialt stöd och insatser för att underlätta återgång i arbete förstärkas. Uppföljningen av patienter efter avslutad behandling måste samordnas nationellt för att skapa jämlika vårdförutsättningar i hela landet.

Ökat delaktighet för patienter utvecklar vården

Patientdelaktighet är en central del av framtidens cancervård och en viktig komponent för att skapa en individanpassad, effektiv och jämlik vård. Vi ser positivt på att betänkandet lyfter fram behovet av att stärka patientens roll, men anser att mer konkreta åtgärder behöver presenteras. Patienter bör ges större möjlighet att delta i beslut om sin egen vård

Branschorganisationen SwedenBIO arbetar för en konkurrenskraftig life science-industri i Sverige. Vi gör det genom att skapa effektiva kontaktytor mellan sektorns olika aktörer, genom att bygga kunskap och genom att ge branschen en stark röst i samhällsdebatten.

genom strukturerad uppföljning av patientrapporterade utfallsmått (PROMs). Digitala lösningar kan underlätta egenmonitorering, vilket möjliggör tidigare upptäckt av återfall och bättre anpassade behandlingsinsatser. Dessutom bör patientorganisationer ha en aktiv roll i en kommande Cancer Mission Hub för att säkerställa att patientperspektivet beaktas i utvecklingen av cancervården.

En svensk cancer mission hub

EU-kommissionen har efterfrågat att medlemsländerna tar initiativ till nationella "Cancer Mission Hubs". Dessa ska fungera som plattformar för att stärka samverkan och implementering av innovationer. Genom att skapa en tydlig nationell struktur kan hubben stödja implementeringen av precisionsmedicin och AI-baserade beslutsstöd samt förbättra kunskapsutbytet mellan regionerna. Vidare kan hubben fungera som en koppling mellan svenska och europeiska initiativ, såsom EU:s Cancer Mission, och bidra till en mer effektiv spridning av evidensbaserade metoder och riktlinjer. Även här är det viktigt att inkludera både patientrepresentanter samt life science-sektorn i stort, inklusive alla de företag som är verksamma på området.

Samverkan och internationell marknadsföring

För att säkerställa en effektiv implementering av strategin krävs en tydlig nationell styrning där RCC och Comprehensive Cancer Centres ges ett mer övergripande ansvar.

För att Sverige ska behålla sin internationella konkurrenskraft inom cancerforskning och life science behöver strategiska forskningssatsningar och långsiktig finansiering säkerställas. Sverige som land behöver även kontinuerligt marknadsföra life science-landet Sverige, där cancerområdet är ett mycket centralt område.

SwedenBIO tackar för möjligheten att inkomma med synpunkter på den kommande cancerstrategin och ser fram emot en fortsatt dialog om cancerstrategins utveckling och genomförande och hur den kan bidra till svensk konkurrenskraft.

Med vänliga hälsningar,

Jessica Martinsson, vd

SwedenBIO

Branschorganisationen SwedenBIO arbetar för en konkurrenskraftig life science-industri i Sverige. Vi gör det genom att skapa effektiva kontaktytor mellan sektorns olika aktörer, genom att bygga kunskap och genom att ge branschen en stark röst i samhällsdebatten.